

Yanomama Kahiki ã turu

Nomeru 11

Papiu

Abril- 2011

Märeä siki titipotima thëha märeä yama siki mahii wei thä turu

Awei yanomama himamatima yamakî piri-
hi ka kutainaha yamakînî hei ipa wamathä
yai hîrî.

Hapa inaha kami yanomama yamakîxo,
napë pëxo inaha yamakî kurenî Banco aha
mareä yama siki mahî totihi makii hapaina-
ha thë pree kua hetua kihamî (mareä siki
titipotima) Banco do Brasil ahamî napë
pëka kii ihi pëha R\$ 900,00 yama a mahîrî
makii morî raxa kîkîha Banco eha R\$
900,00 yamaa kôtâamaimi. Utí thëhatha
Yanomama hiramatima yamakî? Hapaina-
ha thë yai kua yaro, morî poripa aha R\$
175, axo, 40 centavo ama akanamo xo ya-
maa hîpî hîpîmai, porakapi poripa kîpëha
R\$ 250, axo, 80 centavo ama akanomo xo
yamaa hîpîkii kua yaro hei thëha yamakî
yai moyamîõ têhë thë yai totihi heämî po
pixi tha hamî hiramatima yanomama ya-
maki huu têhë kihämî (mareä siki titipoti-
ma) Banco ahamî kami yanomama hiramata-
tima ya huu têhë R\$ 4.000,00 (mareä siki
titipotima Banco aha yasikî têrema, 60
parcelas (noã koã koãmo matima thääha
hiraî he) R\$ 175,40 (mareä siki titipotima)
Banco aha märeä ya siki hîpî hîpîmai, ina-
ha thë kua makure hapainaha napë pënî
märeä siki noã koãmaîhe ha thë pree thaî
hetuhe.

175, siki, 40 x 60=10.524 heaisi yaa hîpîai

pihio inaha thë kua yaro hei thënî taamu
kirihi, 4.000 yaa mahîrëma makii hei
10.524 he pata tore, utí thëha hei kami
yanî 4.000 yaa mahîrema tha?, ihi têhë +
naha (mareä siki titipotima) Banco aha thë
yai kuaî ya pihî kuu maa têhë kutayonî yaa
mahîpërema, hei 4.000 mio heaisi yaa
rope têrema, ihi makii ya noã koãmaî xoa,
hapainaha hei thënî kuprarioma: 36
(mêses) poripakîkîha 3 (ano) irâma kîkî
kua. Inaha kua yaro hei têhë

6.314 a,40 centavo ãma akanamo xo
ya siki noã koã hikimakema, ihimakii ya
siki noã koãmaî xoa, ai ya siki noã koãmaî
pihio kôõ wei, 24 (mêses) poripakîkîha 2
(ano) irâmaxi kîpë kua xoa, inaha thëha
kuikînî hei porakapi irâmaxikîpëha hapai-
naha märeä siki kure yasikî hîpîai kôõ
pihio:

175, a, 40 x 24=4209,60 centavo ãma aka-
namo inaha siki kure yasikî hîpîai kôõ pihi-
o, kami yanî 4.000,00 mio heaisi ya siki
têrema yaro, mareä siki titipotima (Banco)
kama anî 10.524,00 heaisi a têa nohôrëma
hapainaha napë pë kuu: "250 parcelas wa-
maa koã koãmomaî tha? ou 175,40 par-
celas (wamaa koã koã momapë tha?" ina-
ha mareä siki titipotima (Banco) wama a-
noã koãmaî wei aha napë pë yai kuu, kua
yaro kaho wamakînî R\$ 900,00 mareä wa-
maa siki mahîrî makii morî raxa kîkîha R\$
1000,00 wamasikî yai hîpîkii. Kua yaro wa-
maki moyamîmaî pihîoma kutayonî hei ipa
tûrû yaa ximirëma. Inaha thë kua makure
kaho hiramatima wamakîha thë taamu to-
tihi tha? Hei morî raxa kîkîha 1000 mio

heaisi wama a hípi, kua yaro kami ya eha thë taamu totihi mahí imi, ISA thëri Pëha thë pree taamu totihiimi, Hutukara thëripëha thë pree taamu totihiimi. Kua yaro wamakì moyämímaí pihio yaro yathë tûrûprarema, "a horëmu puo ta?" wamakì pihì yai kunomai hei têhë ihi thë noã ha yamakì noã yai kohipë thayoma kami yanomama yamakìxo, napë kama pëxo, inaha yamakì ha kutaikinì hei mareã siki titipotima (Banco) aha mareã yama sipë ka mahí wei mareã siki titipotima (Banco) ani wäröhö mahí mareã sipë yai toaí mahí, inaha thë pree kua ma kure Funcionário público wamakì kuo maa têhë xaari wama thë thapraimi, hei ipa thã tûrûni wamakì pírihu kutaa pënaha wamakì noã thaí ai napë pënì thë yai taí mahiõ wei pënì märeäsi yai mahí wehi thë yai kuaimi, kua yaro kami Yanoã thama yarohe ya pihì haimomarëmahé inaha thë kua makure hapa têhë kami yanì mareã yasikì mahíri wei hei têhë ya siki noã kóamaí xoati. 60 (meses) poripa kíkìha ya siki noã kóamaí maprario, inaha thë yai kua yaro kaho yanomama hiramatima wamakìka kii wamakì yai moyämio têhë kami hiramatima yanomama ai ya hetuniyathë yai taaí pihio. Hapainaha kami ya pihì kuu yaro hei tûrû yaa thaprarema roraima hamí kami yanomama hiramatima yanakì xirõ píriaimi yaro, Amazonas hamí ai yanomama hiramatima yanakì pree pírihi, hei yanakìka pírihi yamakì yai moyämio têhë hapainaha napë yamapë pihì yai thamaí nohõ pihio yaro yathë tûrû thaprarema, kami yanomama yanakì kakiinì mareã wäisipë yama siki tëaí makii napë pënì mareã pata mahí sipë toaínì kiriaí yarohe kami ya pihì ha xuhuri prarìnì hei yathë thaa marëpëprarìhe, napë pënì jurus pëähaka hiraí wehi pei noã tire tiremomaí wehi thääha hiraíhe, Par-

celas thääha preeka hiraí wehi mareã siki hípi xeere xeeremai wehi thääha hiraíhe. Napë pënì mareã siki mahí wehi empréstimo thääha hiraíhe, inaha kua yaro haromatima yanomama wamakìxo, hiramatima yanomama yamakìxo, yamathä hiriänéhë maarari têhë thë yai totihi mahí, hapaa têhë kami yanomama hiramatima yanakì pihì mohötio hikio wei yamakì pihì yai moyämì xerekepru têhë thë yai xaari napë pënì yamakì mamo nöhë xatipu wehi pënì yamakì xirõ moyämì himaíhe, inaha kami ya pihìha kuruni hei ipa yanomama yathä tûrûprarema, ipa horepë thëri wamathä yai hirii kami yanì yathë thaí kua pënaha. Awei märeä wama siki mahiäí pihio makii hei wamathëha taarinì wama siki mahiäí maa têhë thë yai totihi, wamathä yai taaí têhë wamakì pihì xaariprario, inaha tha?, asimapë, thuwë piapë, yääpëri, ämapëri, hääpëri, ipa heperapë, ou ipa uhurupë wamathä yai hiriri wama-thä híriprai maanomai wamakì ma-mo yai kohipë xati-kii hei jornal a kakiha, yaa tûrûprai puonimi, awei kua hikia maprario. kami pei yääha kuo wei.



*Genivaldo Krepuna Hiramatima
Yanomama ya paxio, tihinakì thëri ya.*